

DÜNDEN BUGÜNE İŞ DÜNYASINDA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ; MALATYA ÖRNEĞİ¹
WOMEN ENTREPRENEURSHIP IN BUSINESS WORLD FROM PAST TO TODAY
MALATYA SAMPLE

Doç. Dr. Hasan UZUN

Fırat Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, huzun@firat.edu.tr, Elazığ/Türkiye,
ORCID 0000/0002/3526/2540

Uzm. Ömer ÇAKMAK

Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Mezun

ÖZET

Son yıllarda teknolojiye yaşanan hızlı değişim, kadınları da girişimcilikte vazgeçilemez aktörler haline getirmiştir. Özellikle teknolojiye bağlı olarak, kadının iş yapabilirliğinde yaşanan olumlu değişimler ve toplumda ki kadın algısında yaşanan pozitif değişimler, bu durumu destekler niteliktedir. Dolayısıyla kırılğan bir ekonomik yapıya sahip olan ülkemizde kadınların üretim alanında aktif olarak kullanılabilmesi için kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Malatya Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı 105 kadın girişimci ile gerçekleştirilen anket ve mülakat sonuçları kapsamında; Malatya'da kadın girişimcilerinin yaşadıkları olumlu/olumsuz durumları tespit edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Elde edilen veriler göstermektedir ki; Malatya'da kadın girişimcilerin bir çoğu iş kurarken en çok sermaye sıkıntısı ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu problemi ise kendi birikimleri, ailevi tasarrufları ve banka kredileri ile aştıkları tespit edilmiştir. Öte yandan yapılan çalışma göstermektedir ki, kadın girişimcilerin çoğu küçük işletmeler olarak faaliyette bulunmaktadırlar.

Yapılan çalışma ile Malatya'da ki kadın girişimcilerin demografik ve kişisel özelliklerinin tespitinin yanı sıra girişimciliği düşünen kadınların hata payını azaltmaya yönelik önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Malatya, Kadın Girişimciliği.

ABSTRACT

The rapid change in technology in recent years has also made women indispensable actors in entrepreneurship. Especially, positive changes in workability due to advanced technology and the perception of women in society support this situation. Therefore, women entrepreneurship should be encouraged in order to include women actively in the field of production in Turkey, which has a fragile economy. In this context, surveys and interviews were performed with 105 women entrepreneurs registered in the Malatya Chamber of Industry and Commerce. Upon the results, positive and negative situations experienced by women entrepreneurs in Malatya were determined and suggestions were made.

The results indicate that most of the women entrepreneurs in Malatya experience capital shortage when starting a business. It was detected that they overcome this problem with their own savings, family savings, and bank loans. On the other hand, this study shows that most of the women entrepreneurs operate small businesses.

The aim of this study was to determine the demographic and personal characteristics of women entrepreneurs in Malatya and to make suggestions to reduce the margin of error for women who consider entrepreneurship.

Keywords: Entrepreneurship, Malatya, Women Entrepreneurship.

¹Bu çalışma yüksek lisans tezinde çıkarılmıştır.

1.GİRİŞ

Son yıllarda önem kazanan girişimcilik kavramı, yeryüzündeki işçi ve işverenlerin demografik yapısında önemli farklılıklar oluşmasını sağlamış ve bu farklılıklar kadınları da bir hayli etkilemiştir. Kadın girişimciliği önem kazanmadan önce, kadınların görevi ev işleri olarak görülmekteydi. Fakat sanayi devriminden sonra kadınların iş yaşamına atılmalarının önü açılmış; 1980'lerden sonra ise kadınların toplumdaki statüsünde kadınların lehine hızlı bir değişim yaşanmıştır. Öyle ki dünya genelinde ortalama %25 ile %33 civarında firma sahibi kadın girişimci bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde de kadınlar 1997-2002 yılları arasında milli oranın iki katı oranında yeni girişimler başlatmıştır. Öte yandan bu alanda birçok raporun ortak noktası da kadınların dünya ekonomilerinin pek çoğunda büyümenin önemli faktörleri arasında gösterilmiş olmasıdır.

Kısacası sürdürülebilir bir kalkınma için veya bizim gibi nüfusunun yarısı kadın olan ülkeler için kadın girişimciliği ayrı bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda kadın girişimciliği Türkiye ekonomisi için bir kaldıraç görevi üstlenebilir.

2.GİRİŞİMCİLİK

Girişimcilik kavramı doğası itibarı ile tek bir tanımla açıklanabilecek bir kavram değildir. Müftüoğlu (1998:30) girişimciliği piyasada fırsat arayan ve fırsatı bulduğunda da müşterilerin talebini karşılamak için üretim faktörlerini bir araya getiren yenilikçi, cesur ve rekabetçi kişiler, Bridge (1998:35), herhangi bir işe başlamak, o işin sahibi olmak ve zamanla işi geliştirmeyi ve büyütmeyi kapsayan bir süreç, Gerber (2001:24), gelecekte yaşayan kişiler, Titiz (1998:224) ise risk alıp yaratıcılığı kullanmak olarak tanımlamaktadır. EU Commission raporuna göre girişimcilik, fikrin eyleme geçmesindeki bireyin yeteneğini ifade eden bir kavramdır (EU Commission, 2008:10). Öte yandan girişimciliği küçük işletme kurma (Başar, Tosunoğlu ve Demirci, 2001:4) faaliyeti olarak da tanımlayabiliriz.

Kısacası girişimcilik çevremize göre şekillenen bir kavramdır. Her toplumda farklı bileşenler içerir. Bu sebeple tek bir tanım yapmak mümkün değildir. Fakat yapılan tanımların genelinde şu anahtar sözcükler yer almaktadır; bir işe başlama, yenilik yaratma, fırsatları değerlendirme, ve risk alma vb.

2.1.Kadın Girişimciliğinin Tanımı

Kadın girişimciliğiyle ilgili tanımları incelediğimizde birbirinden farklı anlamlar içerdiğini görmekteyiz. Girişimcilik tanımına kadın kavramı eklenerek, kadın girişimcilik tanımı oluşturulmaktadır (Sinanoğlu ve Koç, 2005:45).

Piyasada bir iş sahibi olan, tek başına iş yapan veya yanında başka çalışanları olan, mal ve hizmet üreterek satan, kredi olanaklarında yararlanan, iş ile alakalı sorunları aşabilen, değişen şartlara ayak uydurabilen, kendi iş alanında deneyim sahibi olamaya çalışan kadın "kadın girişimci" olarak tanımlanabilir (Dhillon, 1993). Bir başka tanıma göre, "piyasada öngörülebilir riskleri göz önüne alarak, pazara yönelik, nakde dönüştürülebilir, mal ve hizmet üreterek satan, bir iş sahibi olup vergi kaydı bulunan, TESK'in bünyesindeki Esnaf ve Sanatkar Odalarına veya TOBB'nin üyesi olan, herhangi bir sosyal güvenlik kurumunun güvencesinde, tek başına veya yanında çalışan başka kişiler olan kadın "kadın girişimci" olarak nitelendirilir" (Bedük, 2005:111). Başka bir tanıma göre kadın girişimci, hem işveren hem işyerinin idari ve hukuki sorumluluğunu üzerine almış fiilen çalışan kişidir (Saray, 1993:118). Kısacası kadın girişimci, iş yerinde karar mekanizmasının en tepesinde bulunan, kendi iletişim kanalları ve ekonomik gücü olan kişidir.

Kadın girişimciliği 4 ana maddede değerlendirmek mümkündür. Bunlar (Çelik ve Özdevecioğlu, 2001:377):

- Kadın işçiler ve kadın memurlar
- Kadın girişimciler
- Kadın yöneticiler
- Aldığı eğitim ile kazandığı mesleği yapan kadınlardır.

Araştırmalarda kadın girişimcilikle ilgili yapılan tanımlarda şu ortak noktalara değinilmektedir (Ecevit, 1993:20):

- Ev dışı bir yerde, kendi adına kurduğu bir veya birden fazla iş yeri olan,
- İş yerinde tek başına veya istihdam ettiği diğer kişiler ile çalışan veya başka girişimcilerle ortaklık kuran,
- İş ile alakalı konularda çeşitli özel ve kamu kuruluşlarıyla irtibata geçen,
- Mal veya hizmetin üretilmesi için faaliyetler yürüten, bu mal ve hizmetin pazarlamasını ve dağıtımını yapan,
- İşletmenin geleceğiyle ilgili planlar yapan,
- Elde ettiği kazancın, yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan,
- İşyerini; örgütleme, işletme, geliştirme veya kapatma gibi konularda söz sahibi olan,
- İşletmesiyle alakalı tüm riskleri üstlenen kadındır.

Kadın girişimci denildiğinde sadece gelişmiş ülkelerde çalışan ve başarılı olan kadınlar değil de küresel olarak her ülkede girişimcilik faaliyetlerinde bulunan, bu konuda emek sarf eden kişiler düşünülmelidir (Narin vd, 2006: 23).

2.2.Dünya’da Girişimcilik ve Tarihsel Gelişimi

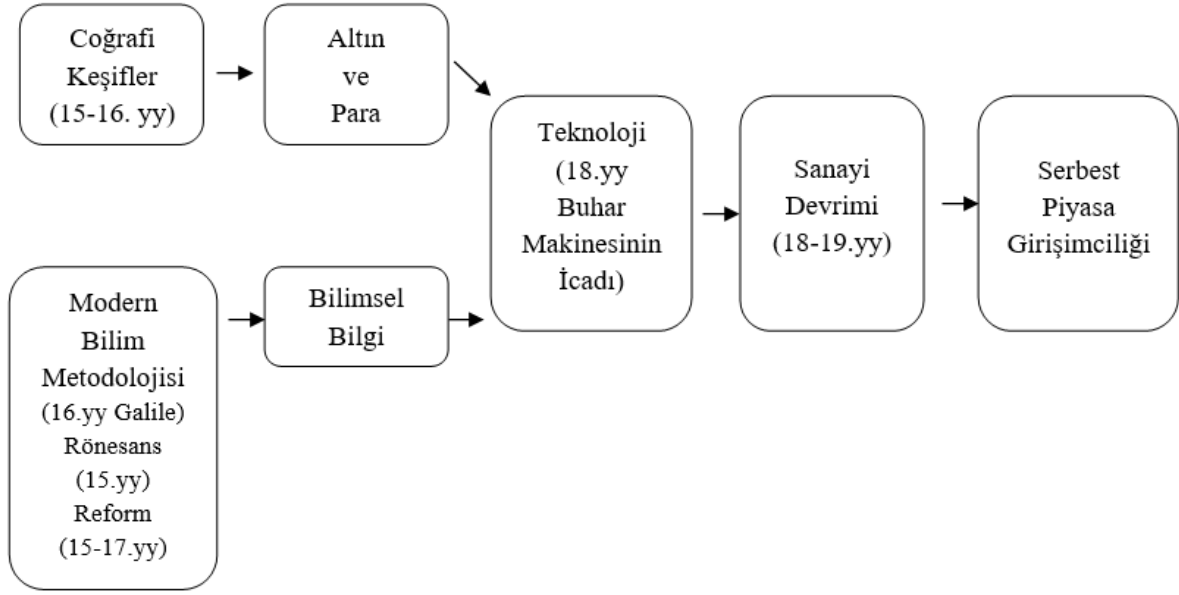
Girişimcilik kavramı son zamanlarda araştırılıp, tartışılrsa da eylem olarak çok eskilere dayanan bir olgudur. İnsanoğlu tarihinin ilk dönemlerinde dahi, ihtiyaçlarını karşılamak üzere çeşitli mücadelelerde bulunmuştur. İlkçağlarda girişimcilikteki temel amaç, temel ihtiyaçları karşılamak olsa da ortaçağda bu eylem daha büyük ölçekli ve risk içermeyen eylemler şeklinde gerçekleşmiştir (Er, 2013:77). Ancak ilkçağ dönemlerine ait girişimcilikle ilgili yazılı kaynaklar bulunmamaktadır.

Kaynaklarda yer alan ve girişimci niteliklerine tam olarak uyum sağlayan ilk kişi, Marco Polo olarak görülmektedir. Marco polo Avrupa’daki ticari malları Uzak Doğuya götürerek orada satmıştır. Hem risk alması hem yatırım yapması onu bugün ki anlamıyla bir girişimci sıfatı kazanmasına neden olmuştur (Doğramacı, 2006:8-9).

Özellikle 19. yüzyılda, sanayileşmeyle birlikte modern anlamda girişimciliğin temelleri atılmaya başlanmıştır. Bu dönemde girişimci sayısı artmış ve rekabet ortamı sağlanmıştır. Ayrıca farklı alanlarda yeni iş kolları oluşmuş ve girişimciler farklı nitelikler kazanmaya başlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte insanlar arasında girişimcilik cazip hale gelmiştir.

Sanayi toplumu ile ekonomik bir değer olmaya başlayan girişimcilik, Bilgi Toplumu ile ülke ekonomilerinin vazgeçilmezi olmuştur. Bu dönemde girişimcilik tamamen farklı bir noktaya ulaşmış olup, teknolojinin üst seviyelere ulaşması ile insanlarda oluşan inovasyon fikirleri yeni pazarların, yeni mal ve hizmetlerin oluşmasını sağlamıştır. Aynı zamanda girişimciliğin sadece sermaye sahiplerinin değil, parası olmayanların da yapabileceği bir şey olduğu anlaşılmıştır (Başol, 2010:20).

Şekil 1: Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Kaynak: Ercan ve Gökdeniz (2009:62)

2.3.Türkiye’de Girişimcilik ve Tarihsel Gelişimi

2.3.1.Türkiye’de Girişimcilik

Anadolu diye bilinen ve Türklerin yaklaşık bin senedir yaşadıkları bu topraklar üzerinde ticaret hep var olmuştur. Anadolu Selçuklu, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti devletleri bu topraklar üzerinde kurulmuş ve ticarete yön vermişlerdir. Araştırmamızın bu bölümünde Türkiye’de girişimciliğin gelişim sürecini, Cumhuriyetten önceki dönemde girişimcilik ve Cumhuriyetten sonraki dönemde girişimcilik olarak iki başlık altında inceleyeceğiz.

2.3.1.1.Cumhuriyetten Önceki Dönemde Girişimcilik

Türkler göçebe hayatından sıyrılıp yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte ticaretle uğraşmaya başlamışlardır. Özellikle Anadolu Selçuklu bu amaç doğrultusunda ahilik teşkilatını kurmuştur. Ahi Evren tarafından kurulan teşkilatın amacı, gençleri bazı iş konularında yetiştirmek ve yetenekleri doğrultusunda meslek kazandırmaktır. Selçuklular aynı zamanda ahilik dışında ticaretle uğraşan kişilere güvence sağlamak amacıyla, sigortacılık faaliyetlerine de önem vermişlerdir (Apak ve Taşçıyan ve Aksoy, 2010:17). Ahilik teşkilatı Osmanlı İmparatorluğunun kuruluş ve yükselme dönemlerinde de etkin bir şekilde varlığını sürdürmüştür.

Daha sonraki yıllarda Türkler ticaretin dışında bırakılarak; hayvancılık, tarım, askerlik ve ulemalık gibi çeşitli meslek gruplarına yönlendirilmişlerdir. Bu durumun sonucu olarak, Osmanlı Devletinde ticaret azınlık gruplarının eline geçmiştir (Durukan, 2006:27). Osmanlının son dönemlerine kadar bu böyle devam etmiş ve Türk toplumu yüz yıllarca ticaretin dışında bırakılmıştır. İmparatorluğun son zamanlarında girişimciliğe az da olsa önem verilmeye başlanmış, özellikle İttihat ve Terakki Döneminde Türk ve Müslüman kökenli kişilerin ticaretle uğraşmaları sağlanmıştır (Küçük, 2014:37). Osmanlının son dönemlerinde Abdülmecit ise girişimciliği dış borçlanma üzerinden şekillendirme çalışmıştır (Aşkın, 2011:62).

Sanayi devrimiyle tüm dünyada gerçekleşen girişimcilik ve yenilikçilik akımı, Osmanlı Devletinin zor bir dönemine denk geldiği için olumlu yönde etkilememiştir. İttihat ve Terakki İkinci Meşrutiyet yıllarında milli iktisat kavramını ortaya çıkararak ekonominin gelişmesi için girişimciliğin var olması gerektiğini savunmuştur. Bu dönemde gayri Müslimlere verilen ayrıcalıklar kaldırılmış, milli ekonomi politikası uygulanarak sanayileşmeye önem verilmiş ve girişimcilerin önü açılmaya çalışılmıştır

(Gümüšođlu ve Karaöz, 2014:103). Dağılma döneminde ekonomin iyileşmesi için izlenen bu politikalar, gerek savaşlar gerek Osmanlı Devletinin zayıf bir halde olması nedeniyle istenen sonuçları vermemiştir.

2.3.1.2.Cumhuriyet Döneminde Girişimcilik

Henüz Cumhuriyet ilan edilmeden, 1923 yılının Şubat'ında İzmir İktisat Kongresi toplanmıştır. Bu kongreyle birlikte liberalleşme sürecine girilmiştir. Girişimcileri ilgilendiren en önemli karar, iş adamı ve tüccarların Türk ve Müslümanlardan oluşacağına yönelik alınan karardır. Bu politika cumhuriyetin ilk yıllarında uygulamaya çalışılmıştır (Müftüoğlu ve Durakan, 2004:11).

1929 yılında ABD'de yaşanan ve tüm dünyayı olduğu Türkiye'yi de olumsuz etkileyen Dünya Ekonomik Buhranı girişimciliğin önünde önemli bir engel oluşturmuştur (Tekin, 1999:15). 1923 ve 1929 yılları arasında tüm dünyada uygulanan liberal ekonomi politikası yaşanan buhran ile beraber son bulmuştur. 1929'dan sonra devletçi politikalar izlenmeye başlamıştır.

1930 ve 1950 yılları arasında korumacılık ve devletçilik politikaları uygulanmaya başlamıştır. Girişimci sayısı ve sermayenin yetersiz olması sebebiyle girişimcilik devletin kontrolünde devletçilik politikasıyla gelişme göstermiştir. Bu dönemde Etibank ve Sümerbank kurulmuş ve bu bankalar girişimciliğe destek vermiş, aynı zamanda Kamu İktisadi Teşekkülleri kurularak girişimcilerin eğitilmesine katkı sağlanmıştır (Koç ve Sinanoğlu, 2005:28).

1950'li yıllardan itibaren ekonomide liberalleşme sürecine geçilmiştir. 1950 yılında gerçekleşen seçimlerle AP birinci olarak hükümeti kurmuştur. AP'nin çalışmalarıyla özel mülkiyet yaygınlaşmış ve girişimciliğe destek sağlanmıştır (Tekin, 1999:15). Girişimcilikte hızlı gelişmeler yaşanmış hatta ülkemizdeki işletmelerin %96.8'i 1950 yılından sonra kurulmuştur (Tekin, 2005:25). 1950'de hız kazanan girişimciliğin gelişimi 1960'lı yıllarda da devam etmiş, bu dönemde planlı ekonomiye geçiş sağlanmış ve iki kez beş yıllık kalkınma planı uygulanmıştır.

1970'li yılların başında Türkiye'de yaşanan iç karışıklıklar, ideolojik kavgalar, Kıbrıs Barış Harekâtının yapılması, yaşanan siyasi sıkıntılar ekonomiyi olumsuz yönde etkilemiştir. İşsizlik ve ekonomik darboğaz sonucunda 1971 yılında TUSİAD kurulmuş ve böylece girişimciliğin gelişimi için önemli bir adım atılmıştır (Candan, 2011:166).

24 Ocak 1980 tarihinde alınan kararlar ile serbest piyasa ekonomisine geçilmiştir. Alınan kararlar doğrultusunda ihracata dayalı girişimciliğe destek sağlanmıştır (Arıkan, 2004:17). 2000'li yıllara gelindiğinde teknolojinin çok iyi seviyelere ulaşması, üniversitelerin sayısındaki artış ve girişimcilik derslerinin verilmesi, kadın girişimciliğe yapılan teşvikler, Avrupa Birliğine katılmak amaçlı yapılan çalışmalar, KOSGEB tarafından verilen destekler, 2023 hedefleri ile birlikte ülke farklı bir noktaya ulaşmıştır (Küçük, 2014:39).

2.4.Türkiye'de Kadın Girişimciliğinin Gelişimi

Ülkemizde kadın girişimciliğinin gelişimine bakıldığında, Osmanlı imparatorluğunda bazı örneklerine rastlamak mümkündür. 13. Yüzyılda kadınların iş sahibi olmaları amacıyla oluşturulan; Konya, Kayseri ve Kırşehir illerinde kurulan Bacıyan-ı Rum adlı örgüt kadınların el sanatları hakkında gelişimine katkıda bulunmuş, ayrıca kadınların kentlerde iş sahibi olmalarını sağlamıştır. Bursa'da 1678 yılında 300 civarındaki iplik eğirme atölyesinin yarısından fazlasının kadınlara ait olduğu bilinmektedir. Ayrıca Osmanlı'da kadınlar genel olarak değirmencilik ve fırıncılıkla uğraşarak ekonomiyeye katkı sağlamışlardır (Altındal, 1994:15-50).

Kadınların tarihsel süreç içerisindeki durumuna bakacak olursak, değişen koşullara uygun olarak bir şekilde iş hayatında yer almışlardır. Özellikle Balkan savaşı, birinci ve ikinci dünya savaşı esnasında erkeklerin büyük çoğunluğunun orduda görev alması sebebiyle, ülkede üretimin sağlanmasını kadınlar üstlenmiştir. Kadınlar bu dönemde azalan işgücüne katkı sağlamak amacıyla girişimcilik faaliyetlerine yöneldiler de erkeklerin terhis olmalarıyla beraber geleneksel ev işlerine geri dönüş yapmışlardır (Mardin, 2000:14).

Cumhuriyetin ilk yıllarında kadın-erkek eşitliğinin sağlanması amacıyla birçok yenilik yapılmıştır. Kadınlar bu dönemde seçme ve seçilme hakkına kavuşmuş aynı zamanda eğitim ve öğrenim konusunda erkeklerle eşit hale getirilmiştir. Türk kadını 1961 Anayasası ile koruma altına alınmıştır. Anayasanın 12. Maddesinde şu ifade yer almıştır: “Türkiye’de cinsiyet farkı gözetilmeksizin herkes kanun önünde eşittir.” 1961 Anayasası’nın 43. maddesinde ise kadınların, gençlerin ve çocukların çalışma şartları bakımından korunacağı hükme bağlanmıştır.

Yapılan araştırmalara göre kadın hareketi Osmanlı İmparatorluğunun son dönemi olan 2.Meşrutiyetle birlikte başladığı, yeni Türk Devleti’nin kurulması ve Atatürk’ün reformlarıyla hız kazandığı şeklindedir (Gökakın,2000:109). Türkiye’de kadınların gerçek manada işgücüne katılımı 1950’li yıllara denk gelmektedir. Bu dönemde kırdan kente göçler artmış ve toplum kentleşmeye başlamıştır. 1980’li yıllara geldiğimizde ise tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadın girişimciliğinin önem kazandığını görüyoruz. Liberal ekonomiyle birlikte bu dönemde girişimcilik kültürü oluşmuş, kadınlar küçük işletmeler kurarak girişimcilik faaliyetlerinde bulunmuşlardır (Soysal, 2010:88).

1992 yılına geldiğimizde, Türkiye’de kadın girişimciliği konusunda çok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde kadın girişimciliği özendirilmeye çalışılmıştır. Kadınlara girişimcilik hakkında eğitim verilmeye başlanmış aynı zamanda kredi imkânları sağlanmıştır. Kadın girişimcilere her türlü destek sağlanarak, yaşanan problemler çözümlenmeye çalışılmıştır (Gürol, 2006:241).

Ülkemizde kadınlar, hem ekonomik hem de sosyal konularda daha aktif olmaya başlasalar da kadın girişimciliği konusunda çoğu batılı ülkenin gerisinde kalmaktadır. Türkiye’nin sosyal ve ekonomik yönden daha fazla gelişmesini sağlamak için kadın girişimci sayısını artırmak ve onları dünya ile bütünleştirmek gerekir. Bu sayede hem ülkemizin en önemli problemlerinden biri olan işsizlik azalırken hem de halkın refah düzeyi artar.

3.ARAŞTIRMANIN METODU

3.1.Araştırmanın Uygulanması ve Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada anket ve mülakat teknikleri bir arada kullanılmıştır. Amacımız farklı verilere ulaşabilmek ve bu veriler ışığında doğru bir analiz yapmak olmuştur. Bu amaçla anketlerin uygulanması esnasında ve mülakatların gerçekleştirilmesi anında kadın girişimcilere sürecin gönüllülük esaslı olduğu özellikle belirtilmiştir. Öte yandan anketlerin ve mülakatların kişilerin çalışma ortamlarında gerçekleştirilmiş olması, verilerin daha samimi ve gerçekçi olmasına zemin hazırlamıştır.

3.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmaya dahil edilen kadın girişimciler, Malatya Ticaret ve Sanayi Odasına ve Esnaf ve Sanatkarlar Odasına kayıtlı kadın girişimcileri kapsamaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 105 kadın girişimcilerden oluşmaktadır.

Hazırlanan anketler Temmuz 2017 tarihinden itibaren doğrudan görüşme yoluyla kadın girişimcilere uygulanmıştır. Ağustos 2018 tarihine kadar 132 kadın girişimciye ulaşılmıştır. 27 kadın girişimci anket çalışmasına katılmayı kabul etmemiş, geriye kalan 105 kadın girişimci ise çalışmaya katılmıştır. Sonuç olarak %79,54 ‘lük bir dönüş oranı elde edilmiştir. Bu oran anket çalışmalarına kıyasla yüksek bir orana tekamül etmektedir.

3.3.Araştırmanın Analizi

Uygulanan 105 adet anketin tamamı kadın girişimcilere uygulanmıştır. Araştırma sorularının anlaşılır olup olmadığı, amacına uygunluğu ve maddi bir hatanın var olup olmadığı 26 kişilik bir gruba pilot çalışması yapılarak kontrol edilmiştir.

Yapılan araştırmanın bulgularının analizinde, SPSS Statistics 25.00 programı kullanılmıştır. Ankete ve mülakata katılan kadın girişimcilerin, sosyo-demografik ve tanıtıcı özellikleri ve süreç hakkındaki düşünceleri; yüzdelik dağılımlar, ortalama ve standart sapmalar üzerinden mevcut algıları yorumlanmaya çalışılmıştır.

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Doğum Yıllarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	3	2,9
1950-1959	5	4,8
1960-1969	10	9,5
1970-1979	38	36,2
1980-1989	36	34,3
1990 ve Sonrası	13	12,4
Toplam	105	100,0

Tablo 1'e göre, anket çalışmasına katılan Malatya'daki kadın girişimcilerin çoğunluğu (36,2) '1970-1979' yılları arasında doğmuştur. Daha sonra büyük bir çoğunluğu (34,3) '1980-1989' yıllarında doğmuş kişiler oluşturmaktadır. Ayrıca (12,4) '1990 ve sonrası', (9,5) '1960-1969', (4,8) '1950-1959' yılları arasında doğan kadın girişimciler yer almaktadır. Çalışmaya katılan (2,9) kadın girişimci ise yaşını belirtmemiştir. Bu tablodan anlaşılacağı üzere Malatya'daki kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğu orta ve yetişkin yaş grubundaki kişilerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	1	1,0
Malatya Merkez	55	52,4
Malatya ilçe, kasaba veya köyünde	25	23,8
Malatya'ya komşu iller	13	12,4
Diğer	11	10,5
Toplam	105	100,0

Tablo 2, çalışmaya katılan 105 kadın girişimcinin nerede doğdukları yer almaktadır. Büyük çoğunluk ile (52,4) 'Malatya merkez', beraberinde (23,8) 'Malatya ilçe, kasaba veya köyünden' kişiler çalışmaya katılmıştır. Ayrıca (12,4) 'Malatya'ya komşu iller' ve (10,5) 'diğer' cevabı verilmiştir. Yalnızca bir kişi ise bu soruya yanıt vermemiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere Malatya'da ki kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu Malatya ve yakın çevresinde doğmuştur.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Eşlerinin Mesleki Durumlarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	29	27,6
Memur	12	11,4
İşçi	4	3,8
Serbest meslek	21	20,0
Esnaf veya ticaret erbabı	30	28,6
Emekli	7	6,7
Diğer	2	1,9
Toplam	105	100,0

Tablo 3'de araştırmaya katılan kadın girişimcilerin eşlerinin mesleki durumları yer almaktadır. Kadın girişimcilerin eşlerinin büyük çoğunluğu (28,6) 'esnaf veya ticaret erbabı' grubunda yer alıyor. Daha sonra (20,0) 'serbest meslek', (11,4) 'memur', (6,7) 'emekli', (3,8) 'işçi' ve (1,9) 'diğer' meslek gruplarında yer almaktadır. Ayrıca bu soruya girişimcilerin (27,6) yanıt vermemiştir. Kadın girişimcilerden çoğunun eşinin esnaf ve ticaret erbabı olması çok manidardır. Bu tablodan şu sonucu çıkarabiliriz, eşi ticaretle uğraşan kadın girişimciler, girişimcilik sürecinde eşinden olumlu yönde destek almıştır.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	1	1,0
Okur - yazarlık yok	3	2,9
Okula gitmediği halde okur-yazar	1	1,0
İlkokul mezunu	13	12,4
Ortaokul veya lise mezunu	55	52,4
Lisan veya ön lisans mezunu	32	30,5
Toplam	105	100,0

Tablo 4 de çalışmaya katılan kadın girişimcilerin öğrenim durumu yer almaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (52,4) 'ortaokul ve lise mezunu' ve (30,5) 'lisans veya ön lisans mezunu' kişilerden oluşmaktadır. Daha sonra (12,4) 'ilkokul mezunu', (2,9) 'okur-yazarlık yok' ve (1) 'okula gitmediği halde okur-yazar' kişiler yer almaktadır. Bir kişi ise soruya yanıt vermemiştir. Tablodan çıkarılacak sonuçsa Malatya ilindeki kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun belirli bir düzeyde tahsil görmüş kişilerden oluşmasıdır.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	Sayı	Yüzde
Esnaf	83	79,0
Eczacı	12	11,4
Muhasebeci	4	3,8
Diğer	6	5,71
Toplam	105	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadın girişimcilerin büyük çoğunu (79,0) 'esnaf' oluşturmaktadır. Daha sonra (11,4) 'eczacı', (3,8) 'muhasebeci' ve (5,71) 'diğer' meslek grupları yer almaktadır.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Ev İşlerini Yürütmede Aldıkları Desteğe Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Devamlı temizlikçi desteği	20	19,0
Ailemden destek	14	13,3
Bakıcı desteği	71	67,6
Toplam	105	100,0

Tablo 6’da ev işlerini yürütmek ve çocuk bakımı için destek alıyor musunuz sorusuna verilen cevaplar gösterilmektedir. Buna göre kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu (67,6) 'bakıcı desteği' aldıklarını belirtmektedir. Bununla birlikte (19,0) 'devamlı temizlikçi desteği' ve (13,3) 'ailemden destek' cevapları verilmiştir. Tablodan çıkan verilerden hareket edecek olursak çocuk sahibi kadın girişimciler, ev işlerinde ve çocuk bakımında tek başlarına mücadele etmekte zorlanmaktadır. Bu zorluklarla mücadele etmek amacıyla da çeşitli yardımcı desteklere başvurumaktadırlar.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	1	1,0
Bekar	20	19,0
Dul	6	5,7
Boşanmış	6	5,7
Evli	72	68,6
Toplam	105	100,0

Tablo 7’de Malatya ilinde çalışmaya katılan kadın girişimcilerin medeni durumları yer almaktadır. Girişimcilerin büyük çoğunluğu (68,6) 'evli' kişilerden oluşmaktadır. Daha sonra sırasıyla (19) 'bekar', (5,7) 'dul', (5,7) boşanmış kişiler yer almaktadır. Ayrı bir kişi bu soruya yanıt vermemiştir. Tabloda evli kadın girişimci sayısının bir hayli fazla olduğunu görüyoruz. Evli kadın girişimci sayısının fazla olmasını, girişimcilerin eşinden veya ailesinden alınan desteklerin varlığına bağlayabiliriz.

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Çocuk Sayılarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	20	19,0
Çocuk yok	14	13,3
1-2 çocuğum var	47	44,8
3-4 çocuğum var	22	21,0
5 ve daha fazla çocuğum var	2	1,9
Toplam	105	100,0

Tablo 8’de araştırmaya katılan kadın girişimcilerin çocuk sayıları belirtilmektedir. Buna göre (44,8) '1-2 çocuğumuz var' cevabı ilk sırada yer alırken daha sonra (21,0) '3-4 çocuğumuz var', (13,3) 'çocuk yok' ve (1,9) '5 ve daha fazla çocuğumuz var' cevabı verilmiştir. Bu soruyu (19,0) cevapsız bırakmıştır. Genel olarak tabloyu incelediğimizde soruya cevap veren kadın girişimcilerin çoğunluğu çocuk sahibi kişilerden oluşmaktadır.

Tablo 9: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Girişimci Olma Nedenlerinin Önem Derecesine Göre Dağılımı

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Ailemin ihtiyaçlarını karşılamak	3,419	0,632
Ekonomik bağımsızlığı sağlamak	3,190	0,708
Bildiğim işi yapmak	2,952	0,825
İş dünyasına geçiş yapmak için	3,248	0,476
Sosyalleşmek için	3,219	0,620
Hedeflerimi gerçekleştirmek için	3,381	0,488
Zamanımı değerlendirmek için	3,305	0,557
İnsanlara fayda sağlamak için	3,371	0,639
Becerilerimi kullanmak için	3,181	0,744
Evden çıkmak için	2,800	1,041
Parasal olarak rahata kavuşmak için	3,133	0,910
Önceki işimi beğenmediğim için	1,724	1,122
İşsiz kaldığım için	2,124	1,141
Diğer (Belirtiniz)	0,000	0,000

Tablo 9’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu (3,419) 'ailemin ihtiyaçlarını karşılamak' için girişimci olmayı tercih etmişlerdir. Bununla birlikte (3,381) 'hedeflerimi gerçekleştirmek' amacıyla girişimci olmak istemişlerdir. Daha sonra sırasıyla (3,371) 'insanlara fayda sağlamak' için, (3,305) 'zamanımı değerlendirmek' amacıyla, (3,248) 'iş dünyasına geçiş yapmak' için, (3,190) 'ekonomik bağımsızlığı sağlamak' için, (3,181) 'becerilerimi kullanmak için', (3,133) 'parasal olarak rahata kavuşmak için', (2,952) 'bildiğim işi yapmak' için, (2,800) 'evden çıkmak için', (2,124) 'işsiz kaldığım için', (1,724) 'önceki işimi beğenmediğim için' girişimciliğe başladıkları görülmektedir. Tabloda çıkan sonuçlara göre kadın girişimcilerin işe başlamalarındaki en önemli sebepler ekonomik sebeplerdir. Genel olarak parasal rahatlık, ailevi ihtiyaçları karşılamak ve ekonomik bağımsızlığa kavuşmak için girişimci olduklarını görmekteyiz.

Tablo 10: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetine Başlamadan Önce Herhangi Bir İş Yapıp Yapmadıklarına Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	8	7,7
Evet	26	24,8
Hayır	71	67,6
Toplam	105	100,0

Tablo 10’da bu işe başlamadan önce maddi getirisi olan bir işte çalışıyor muydunuz sorusu sorulmuştur. Kadın girişimciler çoğunlukla (67,6) 'hayır' ve bir kısmı ise (24,8) 'evet' cevabını vermiştir. Bu soruyu katılımcıların çok azı (7,7) 'cevapsız' bırakmıştır. Tabloyu yorumlayacak olursak, daha önce herhangi bir işte çalışmayan kadın girişimciler, girişimci olma konusunda daha meyilli ve daha cesur oldukları görülmektedir.

Tablo 11: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin İş Hayatında Geçirmiş Olduğu Sürelere Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	3	2,9
1 yıl	24	22,9
2-4 yıl	22	21,0
5-7 yıl	20	19,0
8 yıl ve üstü	36	34,3
Toplam	105	100,0

Tablo 11’de Malatya ilindeki kadın girişimcilerin ne kadar süredir kendi işlerini yaptıkları gösterilmektedir. Tabloya göre en çok (34,3) '8 yıl ve üstü' hemen ardından (22,9) '1yıl' yanıtları verildiği görülmektedir. Daha sonra (21,0) '2-4 yıl' ve (19,0) '5-7 yıl' yanıtları verilmiştir. Bu soruyu bir kısım kadın girişimci (2,9) yanıtsız bırakmıştır. '8 yıl ve üstü' çalışan kadın girişimci sayısının fazla olması Malatya ilindeki kadın girişimcilerin, girişimcilik sektöründe istikrarlı olduklarının bir göstergesidir.

Tablo 12: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Kadın Olmalarının Çalışanlar Üzerindeki Etkisine Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Olumlu etkiliyor	67	63,8
Olumsuz etkiliyor	6	5,7
Herhangi bir etkisi olduğu düşünmüyorum	32	30,5
Toplam	105	100,0

Tablo 12’de göre araştırmaya katılan girişimcilerin büyük çoğunluğu (63,8) kadın girişimci olmalarının çalışanlarıyla ilişkilerini 'olumlu etkiliyor' düşüncesindedir. Azımsanmayacak sayıda (30,5) kadın girişimci ise bu soruya 'herhangi bir etkisi olduğunu düşünmüyorum' yanıtını vermiştir. Son olarak çok az sayıda kadın girişimci ise (5,7) bu soruya 'olumsuz etkiliyor' cevabını vermiştir. Tabloda verilen cevaplar göz önüne alındığında, kadın işveren olmanın çalışanlarla ilişkiler konusunda dezavantaj oluşturmadığını göstermektedir.

Tablo 13: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin İhtiyaç Duydukları Sermayeyi Temin Etme Araçlarına Göre Dağılımı

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Kişisel ve aileden kaynaklı birikimler	2,400	0,674
Akraba ve arkadaşlardan borçlanma	1,800	0,739
Banka kredisi	2,114	0,788
Karşılıksız destek	1,419	0,585
Diğer ortaklar	1,486	0,574
Miras	1,133	0,369
Diğer (Belirtiniz)	0,010	0,098

Tablo 13’de kadın girişimcilerin sermaye kaynaklarının ne olduğu yer almaktadır. Tabloyu değerlendirecek olursak; (2,400) 'kişisel ve aileden kaynaklı birikimler' kadın girişimcilerin iş kurarken yararlandıkları en önemli sermaye olduğu görülmektedir. Sermaye kaynaklarının ikinci sırasında (2,114) 'banka kredisi' yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla (1800) 'akraba ve arkadaşlardan borçlanma', (1,486) 'diğer ortaklar', (1,419) 'karşılıksız destek' ve (1,133) 'miras' diğer sermaye kaynaklarını oluşturmaktadır. Tablodan da anlaşıldığı üzere Malatya ilindeki kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun işe başlarken karşılıksız destek almadıkları görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, karşılıksız desteğin ya kadın girişimciler tarafından yeteri kadar bilinmemesi ya da görevli organların kadın girişimcilere çok fazla ulaşamamasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 14: Kadınlarla İlgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Misiniz Sorusuna Verilen Yanıtlara Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	9	8,6
Evet	9	8,6
Hayır	87	82,9
Toplam	105	100,0

Tablo 14'e göre kadın girişimcilerin çoğu (82,9) herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz sorusuna 'hayır' cevabı vermiştir. Sivil toplum örgütlerine üye misiniz sorusuna 'evet' diyen kadın girişimci sayısı (8,6) bir hayli azdır. Bu soruya bir kısım kadın girişimci (5,7) yanıt vermemiştir. Araştırmaya katılan kadın girişimcilerinin büyük bir çoğunluğunun herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olmadıklarını görmekteyiz. Bu da aslında kadınların girişimcilik faaliyetleri sırasında karşılaştıkları zorluklarla tek başına mücadele ettiklerinin bir kanıtı niteliğindedir.

Tablo 15: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurarken Karşılaştıkları Sorunların Önem Derecesine Göre Dağılımı

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Sermaye temini	3,695	1,084
Bürokratik işlemler	2,933	1,416
Tecrübesizlik	2,581	1,321
Mekân seçimi	3,314	1,266
Kira ücretleri	3,171	1,297
Elaman bulma	3,486	1,169
Pazarda yer edinme	3,610	1,070
Ailevi sorunlar	1,524	0,695
Diğer (Belirtiniz)	0,000	0,000

Tablo 15'de Malatya'daki kadın girişimcilerin iş kurarken karşılaştıkları zorluklar yer almaktadır. Anket çalışmasına verilen cevaplarda, (3,695) ile 'sermaye temini' karşılaştıkları en büyük zorluk olarak görülmektedir. Girişimci kadınların diğer bir sorunu ise (3,610) ile 'pazarda yer edinme' olduğu görülmektedir. Bunun devamında (3,486) 'elaman bulma', (3,314) 'mekân seçimi', (3,171) 'kira ücretleri', (2,933) 'bürokratik işlemler', (2,581) 'tecrübesizlik', (1,524) 'ailevi sorunlar' gibi güçlüklerle karşılaşmışlardır. Tablodaki seçeneklere verilen cevapların birbirine çok yakın olması girişimci olurken kadınların çok fazla sorunla karşı karşıya geldiklerinin bir göstergesidir. Fakat önemli bir başka sonuç ise Malatya ilindeki kadın girişimcilerin büyük kısmı işlerini kurarken ailevi sorun yaşamamıştır. Bu da daha önceki tabloları destekler niteliktedir. Yani şu yorumu yapabiliriz, Malatya'da aileler, kadınlara girişimcilik sürecinde destek olmaktadır.

Tablo 16: Kadın Girişimcilerin Kendi İşlerinde Çalışmasının Yaşamlarındaki Diğer Sorumluluklarını Nasıl Etkilediğine Göre Dağılımı

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Sorumluluklarım bakımından engel oluşturmuyor	2,371	1,179
Evdeki işlerimi aksatmama neden oluyor	2,610	1,079
Aileme vakit ayıramıyorum	2,581	1,045
Kendime vakit ayıramıyorum	2,267	1,059
Diğer	0,086	0,462

Tablo 16'da kadın girişimcilerin 'kendi işinizde çalışmanız yaşamınızdaki diğer sorumlulukları nasıl etkiliyor' sorusuna verdikleri cevaplara bakacak olursak genel olarak olumsuz etkilendiklerini görmekteyiz. Kadın girişimcilerin yakındıkları konular (2,610) 'evdeki işlerimi aksatmama neden oluyor', (2,581) 'aileme vakit ayıramıyorum' ve (2,267) 'kendime vakit ayıramıyorum' dur. Azımsanmayacak sayıda kadın girişimci ise bu soruya (2,371) 'sorumluluklarım bakımından engel oluşturmuyor' cevabını vermiştir. Tabloya göre kadın girişimcilerin yaklaşık $\frac{3}{4}$ 'ünün, girişimcilik faaliyetlerini sürdürürken yaşamlarındaki diğer sorumlulukları olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedirler.

Tablo 17: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunların Önem Derecesine Göre Dağılımı

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Pazarın durgun olması	3,571	1,134
Borçlar	3,400	1,088
Vergiler	3,790	0,937
Bürokratik engeller	2,867	1,136
Kredi sağlayamama	2,743	1,101
Çalışanlarla ilgili sorunlar	2,790	1,276
Müşterilerle ilgili sorunlar	3,276	1,197
Tecrübesizlik	2,410	1,080
Donanım, araç-gereç gibi bazı teknik sorunlar	2,838	1,039
Ailevi ilişkiler	1,876	0,895
Yorgunluk	3,714	1,230
Zamanla değişen teknolojik gelişmelere ayak uyduramama	2,371	1,280
Diğer	0,000	0,000

Tablo 17’de kadın girişimcilerin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları zorluklar yer almaktadır. Tabloya göre (3,790) ile 'vergiler' daha sonra (3,714) ile 'yorgunluk' kadın girişimcilerin faaliyetleri sırasında yaşadıkları en önemli zorluklar olduğu görülmektedir. Bunların dışında (3,571) 'pazarın durgun olması', (3,400) 'borçlar', (3,276) 'müşterilerle ilgili sorunlar', (2,867) 'bürokratik engeller', (2,838) 'donanım, araç-gereç gibi bazı teknik sorunlar', (2,790) 'çalışanlarla ilgili sorunlar', (2,743) 'kredi sağlayamama', (2,410) 'tecrübesizlik', (2,371) 'zamanla değişen teknolojik gelişmelere ayak uyduramama' ve (1,876) ile 'ailevi ilişkiler' kadın girişimcilerin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları diğer zorluklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Tabloya göre girişimcilerin en çok zorlandıkları faktör yorgunluktur. Fakat diğer faktörlere verilen cevapların da birbirlerine yakın olduğunu görmekteyiz. Bunun sebebini de çıkan sonuçlara göre şöyle yorumlayabiliriz, aslında diğer faktörler de kadın girişimcileri olumsuz yönde etkiliyor ve bir süre sonra yıpranarak yorulmalarına sebep oluyor.

Tablo 18: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilere Göre Girişimci Olmanın Sağladığı Avantajların Önem Derecesine Göre Dağılımı

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Bir işle uğraşma	2,895	1,293
Eve ekonomik katkı sağlama	4,210	0,874
Maddi bağımsızlık	3,857	1,014
Bağımsız yaşama	3,210	1,306
İlgi alanına girmesi	3,733	1,031
Tutkularının gerçekleşmesi	3,971	0,871
Rahat bir yaşam olanaklarına ulaşmış olmak	4,248	0,794
İş-ev kadını rollerini oynamadaki kolaylık	3,324	1,205
Çok kazanç sağlamak	3,886	0,880
Kendine güven sağlamak	4,162	0,774
Yaratıcılık	4,010	0,946
Sosyal statü	4,105	0,887
Yaşamdan kaynaklanan memnuniyet	4,295	0,720
Başkalarına istihdam sağlamak	4,276	0,849
Başarılı olmak	4,381	0,924
İyi bir yanı bulunmamaktadır	1,076	0,513
Diğer	0,000	0,000

Tablo 18’de girişimci olmanın en avantajlı yanları (4,381) 'başarılı olmak' ve akabinde (4,295) 'yaşamdan kaynaklanan memnuniyet' olarak görülmektedir. Daha sonra sırasıyla (4,276) 'başkalarına istihdam sağlamak', (4,248) 'rahat bir yaşam olanaklarına ulaşmış olmak', (4,210) 'eve ekonomik katkı sağlamak', (4,162) 'kendine güven sağlamak', (4,105) 'sosyal statü', (4,010) 'yaratıcılık', (3,971) 'tutkularının gerçekleşmesi', (3,886) 'çok kazanç sağlamak', (3,857) 'maddi bağımsızlık', (3,733) 'ilgi alanına girmesi', (3,324) 'iş-ev kadını rollerini oynamadaki kolaylık', (3,210) 'bağımsız yaşama', (2,895) 'bir işle uğraşma' gibi faktörler girişimci olmanın avantajlı yanları olarak görülmektedir. Bunun dışında (1,076) 'iyi bir yanı bulunmamaktadır' diyen az da olsa bir kadın girişimci varlığı söz

konusudur. 'İyi bir yanı bulunmamaktadır' cevabını veren girişimci sayısının bu kadar az olması, aslında girişimcilik faaliyetinin avantajlı olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 19: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilere Göre Girişimcilerin Sahip Olması Gereken Özelliklerin Önem Derecesine Göre Dağılımı

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Kendine güvenin olması	4,581	0,585
İnsanlarla iletişim sağlama	4,610	0,546
Eğitim düzeyi	3,629	1,495
Tecrübe	4,267	0,953
İnsanlara karşı sabır ve hoşgörülü olma	4,486	0,709
Risk alma	4,629	0,576
Çalışkan olmak	4,695	0,539
Hırslı ve kararlı olma	4,686	0,525
Dürüst olma	4,800	0,595
Yönetici olabilme yetisi	4,686	0,466
Duygusal zekanız	4,400	0,804
Lider olma	4,743	0,621
Diğer	0,143	0,837

Tablo 19 bize girişimcide olması gereken en önemli özelliğin, şıklar arasında büyük farklılıklar olmasa da birinci sırada 4,800 ile 'dürüst olma' olduğunu göstermektedir. Öte yandan 3,629 ile 'eğitim düzeyi' nin girişimci olmak için çok da anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 20: Girişimci Olmak Kadınlık Rolünüzü Olumsuz Yönde Etkiledi Mi? Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	6	5,8
Evet, büyük ölçüde etkiledi	20	19,0
Evet, azda olsa etkiledi	29	27,6
Hayır etkilemedi	50	47,6
Toplam	105	100,0

Tablo 20'de girişimci olmak kadın olarak rollerinizi olumsuz etkiledi mi sorusuna verilen yanıtlar gösterilmektedir. Buna göre çoğunlukla (47,6) 'hayır etkilemedi' cevabı verilmiştir. Daha sonra (27,6) 'evet azda olsa etkiledi' ve (19) 'evet büyük ölçüde etkiledi' cevapları verilmiştir. Az sayıda kadın girişimci ise (4,8) bu soruya yanıt vermemiştir. Tablodan çıkan en değerli sonuç, araştırmaya katılan girişimcilerin yarıya yakınının girişimci olmanın, kadınlık rollerini olumsuz yönde etkilemediğini düşünmesidir.

Tablo 21: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentilerinin Önem Derecesine Göre Dağılımı

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Vergi ödemelerine bazı kolaylıklar sağlanması	4,057	1,192
Bürokratik işlemlerin en aza indirilmesi	3,600	1,165
Kredi olanaklarının daha iyi düzeye çekilmesi	3,895	1,330
Rekabet koşullarının oluşturulması	3,229	1,325
Eğitim olanaklarının sağlanması	3,952	1,130
Teknik destek sağlanması	3,762	1,148
Diğer	0,238	1,015

Tablo 21'e göre (4,057) 'vergi ödemelerine bazı kolaylıklar sağlanması' kadın girişimcilerin devletten beledikleri en önemli şıkki oluşturmaktadır. (3,952) 'eğitim olanaklarının sağlanması' bir diğer önemli beklenti olarak göze çarpmaktadır. Daha sonra sırasıyla (3,895) 'kredi olanaklarının daha iyi düzeye çekilmesi', (3,762) 'teknik destek sağlanması', (3,600) 'bürokratik işlemlerin en aza indirilmesi' ve (3,229) 'rekabet koşullarının oluşturulması' kadın girişimcilerin devletten beledikleri arasında yer almaktadır.

Tablo 22: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin İmaj ve Kendilerine Olan Güvenlerinin Gelişim Durumuna Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	2	1,9
Evet, büyük ölçüde	84	80,0
Evet, bir ölçüde	14	13,3
Hayır	5	4,8
Toplam	105	100,0

Tablo 22 ile kadın girişimcilerin girişimci olmadan önceki kişisel imaj ve kendilerine olan güven duygularında bir değişim olup olmadığı ölçülmek istenmiştir. Verilerin geneline baktığımızda (evet büyük ölçüde/84 kişi, evet bir ölçüde/14 kişi) kadın girişimcilerin, girişimcilik faaliyetleri ile kendilerine olan güven duygularının arttığını ve bu duruma bağlı olarak da imaj değişimi yaşadıklarını ifade ettiklerini görüyoruz.

Dolayısıyla kadınların girişimci olması sadece ekonomik bir çıktıyı ifade etmiyor, aynı zamanda güçlü bir bireyi ve bilinçli bir aile olabilmeyi de ifade ediyor.

Tablo 23: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Güçlüklere Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Cevapsız	5	4,8
Ev işleri	27	25,7
Çocuk bakımı	10	9,5
İşten kaynaklanan teknik güçlükler	20	19,0
Fiziksel ve zihinsel yorgunluk, yıpranma	21	20,0
Zaman yönetimi	15	14,3
Sosyal baskılar	6	5,7
Diğer	1	1,0
Toplam	105	100,0

Tabloya 23'e göre girişimcilerin karşılaştıkları en önemli güçlük (25,7) 'ev işleri' dir. Daha sonra sırasıyla (20,0) 'fiziksel ve zihinsel yorgunluk ve yıpranma', (19) 'işten kaynaklanan teknik güçlükler', (14,3) 'zaman yönetimi', (9,5) 'çocuk bakımı', (5,7) 'sosyal baskılar' ve (1,0) 'diğer' şeklinde sıralanmaktadır. Öte yandan tablo bize genel kanının aksine kadınların girişimci olma sürecinde düşünüldüğü kadar sosyal baskıya maruz kalmadığını da göstermektedir. Bu durum toplumsal değişimin bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de aile yapısının ataerkil olması, kadın girişimciliğinin önünde en büyük engel olarak görülmektedir. Özellikle erkeklerin aile geçiminde, sorumluluğu tek başına yüklenmek istemeleri veya atfedilmesi, kadınların yapabilecekleri mikro ve makro katkıları engellemektedir.

Malatya'da ki kadın girişimciler genel olarak orta yaşta, evli ve eğitim düzeyi düşük kişilerden oluşmaktadır. Faaliyet gösterdikleri alanlar ise genelde küçük işletmeler şeklindedir. Aynı zamanda Malatya ilindeki kadın girişimcilerin çoğu, girişimciliğe başlamadan önce herhangi bir işte çalışmamıştır. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan kadın girişimciler, kadın olmalarının çalışanlarla olan ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Ayrıca faaliyetleri sebebiyle kendilerine ve ailelerine zaman ayıramamaktan ve ev işlerini yapamamaktan yakınmaktadırlar. Bir başka anket sorusuna verilen cevaplara göre ise Malatya ilindeki kadın girişimcilerin çoğu, kadınlarla ilgili veya herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olmadıkları görülmektedir.

Malatya'daki kadın girişimcilere göre girişimciliğin sağladığı avantajları; eve ekonomik katkı sağlamak, buna bağlı rahat bir yaşam olanağı ve yaşam kalitesinde görülen olumlu değişimler, başarılı olmak, sosyal statü sağlamak, maddi bağımsız, öz güven ve başkalarına istihdam sağlamak olarak sıralayabiliriz.

Kısacası kadın girişimciler için sermaye, kira, vergiler ve çalıştırdıkları kişiler üzerinden pozitif ayrımcılığın devam etmesi hatta yenilerinin eklenmesi gerektiği görülmektedir. Ayrıca kadın girişimcilerin sayılarını arttırmak istiyorsak veya var olan kadın girişimcilerin rantabl hale getirmek istiyorsak, hem yasal hem de toplumsal açıdan destekleyici politikalar üretmek zorundayız.

KAYNAKÇA

- Altındal, M. (1994). "Osmanlıda Kadın", Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Apak, S., Taşçıyan, K.H. ve Aksoy, M. (2010). Girişimcilik ve Sermaye Tedarik Yöntemleri, 1.Basım, Papatya Yayıncılık, İstanbul.
- Arıkan, S. (2004). Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Aşkın, A., Nehir, S. ve Vural, S.Ö. (2011). "Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (6:2), ss.55-72.
- Başar, M., Tosunoğlu, B.T. ve Demirci, A.E. (2001). Girişimcilik ve Girişimcinin Yol Haritası: İş Planı, Eskişehir Ticaret Odası Yayını, No:14, Eskişehir.
- Başol, O. (2010). "Girişimci Kadın ve Erkeklerin Başarı Algısındaki Farklılıklar: Küçük Ölçekli İşletmelerde Bursa İli Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bedük, A. (2005). "Türkiye'de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği", *Elektronik Sosyal Bilim Dergisi*, Cilt:3, Sayı:12.
- Bridge, S. (1998). *Understanding Enterprise, Entrepreneurship and Small Business*, Macmillan Business, London.
- Candan, H. (2011). Osmanlı'dan Günümüze Türk Topraklarında Girişimcilik Serüvenine Dair Bir Değerlendirme, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, ss.157-174.
- Çelik, C., Özdevecioğlu, M. (2001). "Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma", 1. Orta Anadolu Kongresi, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Nevşehir.
- Dhillon, P.K. (1993). *Women Entrepreneurs*, Blaze Publishers and Distributors Pvt.Ltd., New Delhi, India.
- Doğramacı, B. (2006). "Kadınları Girişimci Olmaya Yönelten Nedenler ve Giresun Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Durukan, T. (2006). "Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, C. 1, Sayı. 2, ss. 25-37.
- Ecevit, Y. (1993). "Kadın Girişimciliğinin Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi", KSGM Kadın Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Ankara.
- Er, P.H. (2013). "Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), ss.75-85.
- Ercan, S. ve Gökdeniz, İ. (2009). "Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan", *Bilgi- Bahar*, (49), ss. 59-82.
- Gerber, M. E. (2001). *Girişimcilik Tutkusu*, Çev. Tayfur KESKİN, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Gökakın, Z.Ö. (2000). "Doksanlı Yılların Yeni Kahramanları: Türkiye'de Girişimci Kadın Profili" 8. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Nevşehir.
- Gönül S. (1993). *Türkiye'de Kadın Girişimciliği*, Kadın Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Ankara.
- Gümüšoğlu, Ş. ve Karaöz, B. (2014). "Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneği", *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), ss. 97-116.
- Gürol, M.A. (2006). *Küresel Arena'da Girişimci ve Girişimcilik*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Koç, S.E. (2005). "Kadın Girişimciler Kavramı ve Serbest Meslek Mensubu Kadın, Girişimcilere İlişkin Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Küçük, O. (2014). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi (İş Fikri Üretme)*, Seçkin, Ankara.
- Mardin, B.N. (2000). *Sağlık Sektöründe Kadın*, Ankara, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Müftüoğlu, M.T. ve Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Müftüoğlu, T. (1998). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler KOBİ'ler*, Turhan Kitapevi, Ankara.

- Narin, M., Maşrap, A. ve Gürol, M.A. (2006). Global Kadın Girişimciliğinin Maksimizasyonunu Hedefleme: Uluslar arası Arenada Örgütlenme ve Ağ Oluşturma, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 8(1).
- Sinanoglu, K.E. (2005). Kadın Girişimciler Kavramı ve Serbest Meslek Mensubu Kadın Girişimcilere İlişkin Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Soysal, A. (2010). “Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme”, Ankara Üniversitesi, SBF Dergisi, 65(1), ss.83-114.
- Tekin, M. (1999). Girişimcilik:“Kendi İşini Kurma ve İşletme”, Damla Ofset, Konya.
- Tekin, M. (2005). Girişimcilik, Günay Yayıncılık, Konya.
- Titiz, T. (1988). Genç Girişimcilere Öneriler, İnkılap Kitapevi, İstanbul.